

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tas-26 ta' Marzu, 2012

Citazzjoni Numru. 781/2008

Maureen Scicluna

Versus

Awtorità dwar it-Trasport ta' Malta u l-Avukat Ġenerali

1. F'din il-kawża l-attriċi qiegħda titlob rimedju taħt l-Att dwar Opportunitajiet Indaq (Persuni b'Diżabilità) [Kap. 413] għax qiegħda tgħid illi saret diskriminazzjoni kontrieha bi ksur tal-art. 13(1) u (2)(h) ta' dak l-Att.
2. L-attriċi fissret illi hija reġistrata bħala persuna b'diżabilità mal-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità iżda għandha liċenza tas-sewqan u ssuq vettura bil-mutur. Sas-sena 2006 kellha, quddiem l-appartament fejn toqgħod, tabella ta' *reserved parking* iżda fl-24 ta' Frar 2006 kienet mgħarrfa b'ittra mir-*Review Panel tar-Reserved Parking* ["*Review Panel*"] li ma kinitx tikkwalifika aktar għal dak is-servizz.
3. L-attriċi ma kinitx taf bil-proċeduri li wasslu għal din id-deċiżjoni u lanqas kienet taf illi r-*Review Panel* kien

sejjer jieħu deċiżjoni. Għalhekk kitbet kemm lill-awtorità konvenuta [“l-Awtorità] u kemm lir-*Review Panel* b’talba biex jerġgħu jqisu d-deċiżjoni u dan tal-aħħar wieġeb illi b’deċiżjoni tas-16 ta’ Mejju 2006 it-talba tagħha ntlagqgħet. L-Awtorità iżda b’ittra tat-12 ta’ Marzu 2007 għarrfitha illi “*the permit for the reserved parking has been withdrawn*” għax l-attriċi tkun “*rarely in Malta and thus the reserved parking bay is not used on a regular basis*”.

4. L-attriċi, billi dehrilha illi d-deċiżjoni tal-Awtorità kienet abużiva u bi ksur tal-liġi, ressqet petizzjoni quddiem l-*Ombudsman* u dan b’rapport tal-25 ta’ Mejju 2007 għamel din ir-rakkomandazzjoni:

«I am of the opinion that complainant has sufficiently proven her complaint and I sustain it. Considering the circumstances, rather than recommending that complainant be given a reserved parking space exclusively for her use, I recommend a compromise solution in the sense that the identified parking space be now marked as ‘reserved for blue sticker holder’.

«This would serve a fair balance between the interests of Ms Scicluna as a disabled person, and the public perception, which obviously will not consider kindly the loss of a parking space to a person who is away often. It is suggested that complainant be informed of ADT’s acceptance of this recommendation and given the opportunity to react to that decision.»

5. Għalkemm ir-*Review Panel* aċċetta r-rakkomandazzjoni tal-*Ombudsman*, l-Awtorità ma aċċettathix u riedet illi l-attriċi toqgħod għal eżemi mediku billi qalet illi ma hux minnu illi l-attriċi tbat minn diżabilità permanenti.. L-attriċi min-naħa tagħha ma riditx li tiġi eżaminata minn tabib imqabbad *ex parte* mill-Awtorità u talbet lill-*Ombudsman* jaħtar espert mediku indipendenti. Għalkemm l-*Ombudsman* aċċetta li jagħmel hekk, l-Awtorità ma riditx.

6. L-attriċi għalhekk, billi hija tal-fehma illi l-għemil tal-Awtorità huwa abużiv u bi ksur tal-liġi, għax iċaħħadha minn aċċessibilità u faċilità li tipparkeġġja l-vettura tagħha qrib il-post fejn toqgħod u mill-benefiċċju ta’ parkeġġ riservat minħabba fid-diżabilità tagħha, fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi din il-qorti:

i. tgħid illi l-Awtorità hija ħatja ta' diskriminazzjoni kontrieha bi ksur tal-art. 13(1) u (2)(h) tal-Kap. 413; u

ii. tagħti żmien qasir u perentorju li fih l-Awtorità u l-Kunsill Lokali ta' tas-Sliema għandhom jagħmlu x-xogħlijiet meħtieġa sabiex jipprovdu *blue sticker parking place* fi Triq San Girgor, tas-Sliema, quddiem jew qrib tal-appartamenti j isimhom *Pilkington Flats*, Triq San Girgor, tas-Sliema.

7. Qiegħda titlob ukoll l-ispejjeż, fosthom dawk ta' ittra ufficjali tal-15 ta' Lulju 2008.

8. Fil-21 ta' Ottubru 2010 l-attriċi ċediet it-talbiet safejn magħmula kontra l-Avukat Ġenerali. L-azzjoni tkomplet kontra l-Awtorità li rressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

i. l-azzjoni hija "inammissibbli" billi l-attriċi għandha rimedji taħt il-Kap. 413;

ii. l-azzjoni hija inammissibbli wkoll għax l-attriċi kellha r-rimedju li tappella mid-deċiżjoni tal-Awtorità quddiem il-Bord tal-Appelli dwar it-Trasport imwaqqaf taħt l-art. 31 tal-Att dwar Awtorità dwar it-Trasport ta' Malta [Kap. 332]¹;

iii. id-deċiżjoni tal-Awtorità ma hijiex diskriminatorja iżda hija msejsa fuq fatti li jiskwalifikaw lill-attriċi minn *reserved parking* għal *blue sticker holder*, id-deċiżjoni kienet ġusta, korretta u kif trid il-liġi.

9. Il-fatti rilevanti seħħew hekk: L-attriċi hija reġistrata bħala persuna b'dizabilità. Bis-saħħa ta' dan il-fatt hija kienet kisbet illi qrib fejn toqgħod ikollha post ta' parkeġġ ta' vettura riservat għaliha. FI-2006 l-Awtorità kienet neħħtilha dan il-privileġġ billi kienet tal-fehma illi ma kienx meħtieġ għax l-attriċi spiss ma tkunx Malta u l-post għalhekk kien qiegħed jiġi riservat – u l-pubbliku mcaħħad minnu – għalxejn.

10. Wara illi l-Awtorità ma riditx li tmur lura minn din id-deċiżjoni l-attriċi għamlet ilment mal-*Ombudsman* u dan b'deċiżjoni tal-25 ta' Mejju 2007 sab favur tagħha għal

¹ Bis-saħħa tal-art. 40(2) tal-Att dwar l-Awtorita għat-Trasport f'Malta [Kap. 499] dawk il-proċedimenti li qabel il-31 ta' Marzu 2010 kienu pendenti quddiem il-Bord tal-Appelli dwar it-Trasport imwaqqaf bl-Att dwar Awtorità dwar it-Trasport ta' Malta [Kap. 332] kellhom jiġu assenjati lit-Tribunal ta' Revizjoni Amministrattiva mwaqqaf bl-artikolu 5 tal-Att dwar il-Ġustizzja Amministrattiva [Kap. 490] u jiġu regolati bid-dispożizzjonijiet tat-Taqsima III tal-Kap. 490

zewġ raġunijiet: (i) għax, qabel ma l-Awtorità ħadet id-deċiżjoni, kien imissha għarrfitha illi kienet sejra tittieħed deċiżjoni li kienet sejra tolqoħa; u (ii) għax id-deċiżjoni kienet imsejsa fuq raġunijiet ħżiena billi l-assenza tal-attriċi minn Malta għal xi żmien ma kinitx wieħed mill-fatturi msemmija fil-*policy* dwar l-għoti ta' *reserved parking*.

11. L-Awtorità ma qagħditx għad-deċiżjoni tal-*Ombudsman* u b'ittra tat-28 ta' Settembru 2007 għarrfitu illi kisbet "*new video footage evidence*" illi turi illi l-attriċi "*does not have mobility problems*". Għalhekk talbet illi l-każ jinfetaħ mill-ġdid. L-*Ombudsman* wieġeb fit-8 ta' Ottubru 2007 illi "*in my opinion, the video footage casts such doubts over the (ADT appointed) doctor's report of 24 February 2004 and to the 'permanent and progressive' disability. Therefore, in my opinion, ADT has the right require that Ms Scicluna undergoes such [another medical] examination*".

12. Dan l-eżami mediku baqa' ma sarx, il-pożizzjoni baqgħet ma nbidlitx u għalhekk l-attriċi fetħet il-kawża tallum.

13. Din il-kawża hija msejsa fuq l-art. 13(1) u (2)(h) tal-Kap. 413:

13. (1) Salv kif provdut fis-subartikolu (3) ta' dan l-artikolu, ebda persuna b'diżabilità kwalifikat m'għandha, minħabba f'diżabilità, tkun eskluża milli tipparteċipa fi jew tiċċaħħad mill-benefiċċji tal-programmi jew attivitajiet ta' xi persuna jew korp għar-rigward tal-oġġetti, faċilitajiet jew servizzi li dan l-artikolu japplika għalihom jew li ssir diskriminazzjoni kontrihom minn xi persuna jew korp li jkunu jipprovdu dawn l-oġġetti, faċilitajiet jew servizzi li l-persuna kwalifikata tkun qiegħda tfittex li tikseb jew li tuża.

(2) Dan l-artikolu japplika għall-għoti (sew bi ħlas sew le) ta' oġġetti, faċilitajiet u servizzi lill-pubbliku jew lil xi settur tal-pubbliku u jinkludi b'mod partikolari, iżda mingħajr preġudizzju għall-generalità ta' dak imsemmi qabel –

... ..

(h) faċilitajiet għal trasport jew ivvjaġġar fuq l-art, bil-baħar jew bl-ajru;

14. L-Awtorità ressqet l-eċċezzjoni preliminari illi l-attriċi kellha rimedji oħra, kemm taħt l-istess Kap. 413 u kemm taħt l-art. 31 tal-Kap. 332.

15. L-art. 34 tal-Kap. 413 igħid hekk:

34. Meta ssir pretensjoni minn persuna li jkollha interess legali fi kwistjoni, sew jekk din issir personalment kif ukoll jekk issir permezz tar-rappreżentant legali tiegħu jew tagħha, li xi persuna oħra tkun wettqet xi att illegali ta' diskriminazzjoni kontrih jew kontrieha skond kif hemm provdut taħt dan l-Att, din għandha tiġi trattata b'azzjoni ċivili l-istess bħalma tiġi trattata kull pretensjoni oħra għad-danni; u d-danni li jingħataw minħabba f'att illegali ta' diskriminazzjoni jistgħu wkoll jinkludu kumpens għal danni morali sew jekk dawn jinkludu sew ma jinkludux kumpens taħt xi kap ieħor, sa massimu ta' erba' mija u ħamsa u sittin euro u sebgħa u tmenin ċenteżmu (€465.87) hekk kif il-qorti tista' tiddikjara.

16. Ir-rimedju li qiegħda titlob illum l-attriċi huwa ir-rimedju b'azzjoni ċivili li jissemma fl-art. 34 tal-Kap. 413; għalhekk, ir-rimedju "ieħor" li l-Awtorità tgħid illi kien imissha tinqeda bih l-attriċi huwa fil-fatt ir-rimedju li qiegħda titlob.

17. L-Awtorità tgħid ukoll illi l-attriċi kellha rimedju ieħor taħt l-art. 31 tal-Kap. 332, illum l-art. 40 tal-Att dwar l-Awtorità għat-Trasport f'Malta [Kap. 499].

18. Tassew illi l-attriċi kellha rimedju taħt l-art. 40 tal-Kap. 499. Madankollu, l-attriċi għandha wkoll ir-rimedju taħt l-art. 34 tal-Kap. 413 u l-għażla dwar liema rimedju tinqeda bih – ladarba l-liġi tagħtiha aktar minn wieħed – hija f'idejha.

19. L-eċċezzjoni preliminari hija għalhekk miċħuda.

20. Ngħaddu issa għall-meritu: il-kwistjoni hija mhux jekk id-deċiżjoni tal-Awtorità li ċċaħħad lill-attriċi minn parkeġġ riservat itteħditx kif iridu l-prinċipji li jirregolaw il-ġustizzja amministrativa – din ma hijiex azzjoni ta' sħarriġ ġudizzjarju ta' għemil amministrattiv taħt l-art. 469A tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili – iżda jekk l-Awtorità hijiex ħatja ta' diskriminazzjoni kontra l-attriċi bi ksur tal-art. 13(1) u (2)(h) tal-Kap. 413. Għalhekk il-fatturi imsemmija fid-deċiżjoni tal-*Ombudsman* – partikolarment li d-deċiżjoni ssejset fuq konsiderazzjonijiet mhux rilevanti u li l-attriċi ma kinitx mgħarrfa li kienet sejra tittieħed id-deċiżjoni li jitneħħielha l-parkeġġ riservat – strettament ma humiex rilevanti għall-azzjoni tallum.

21. L-oneru huwa fuq l-attriċi li turi mhux biss li tbatu minn diżabilità iżda illi d-diżabilità li għandha hija waħda li minhabba fiha għandha nteġa speċifika għal parkeġġ riżervat għaliha biss sabiex tkun tista' tingqeda b'hal haddiehor bil-“faċilitajiet għal trasport jew ivvjaġġar fuq l-art” – speċifikament bil-vettura privata tagħha – kif iridu d-dispożizzjonijiet tal-liġi li fuqhom qiegħda tistrih. Ma huwiex kontestat illi tista' tingqeda b'postijiet ta' parkeġġ riżervati għall-persuni kollha b'diżabilità, ladarba hija magħrufa mill-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità.

22. Il-qorti, wara li qieset sew ix-xieħda kollha u s-sotomissjonijiet tal-partijiet, hija tal-fehma illi l-attriċi qiegħda tfittex mhux li jitneħħa att ta' diskriminazzjoni kontrieha iżda li tingħata privileġġ li ma issodisfatx lill-qorti li għandha tassew nteġa għalih minhabba fl-istat ta' saħħitha. Partikolarment rilevanti huma ċ-ċertifikati maħruġa u x-xieħda mogħtija mill-Konsulent Norbert Vella u x-xieħda fil-forma ta' filmat li juri lill-attriċi tqum u timxi u wkoll titla' t-telgħa ta' Sa Maison, hdejn l-uffiċċji tal-Awtorità, mhux biss mingħajr għajnuna u mingħajr bastun iżda wkoll bla diffikoltà. Naturalment, l-attriċi għandha ċerta età bid-diffikoltajiet kollha li ġġib magħha x-xjuħija, fosthom dawk li tgħejja jekk timxi fit-tul, iżda jekk minhabba f'hekk l-attriċi tingħata privileġġi tkun qiegħda ssir diskriminazzjoni mal-anzjani kollha li ma jingħatalhomx post riżervat għalihom biss fejn jipparkeġġjaw.

23. Għal dawn ir-raġunijiet, fil-fehma tal-qorti, ir-rifjut tal-Awtorità li tagħti lill-attriċi post ta' parkeġġ riżervat għaliha biss ma huwiex att ta' diskriminazzjoni kontra l-attriċi bi ksur tal-art. 13(1) u (2)(h) tal-Kap. 413. Għalhekk tiċhad it-talbiet tal-attriċi.

24. L-ispejjeż tal-eċċezzjonijiet preliminari tħallashom l-Awtorità konvenuta. L-ispejjeż l-oħrajn kollha u dawk tal-Avukat Ġenerali tħallashom l-attriċi.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----